

minerva_{nett}

MINERVA DEBATT

5. september, 2014

Odd Gunnar Skagestad

Odd Gunnar Skagestad (f. 1944) arbeider til daglig i UD. Han er en aktiv skribent og samfunnsdebattant, og har tidligere hatt artikler i bl.a. Samtiden, Nytt Norsk Tidsskrift og Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift.

«Følelsen av et sted»

En kommunereform bør ta oss tilbake til middelalderens fylkesstruktur.

I en nylig avisartikkel med ovenstående tittel (Aftenposten 1. september) har de to forskerne Bent A. Brandtzæg og Lars Ueland Kobro gitt et leseverdige innspill til debatten om den nye kommunereformen. Her anfører de blant annet at «Det er stedet som skaper identitet», idet de også påpeker at «Stedsidentitet og kommunegrenser faller ikke sammen alle steder».

Dette er i og for seg trivielle, men like fullt viktige, betraktninger, som gjerne kunne utdypes og utvikles videre. For hva slags sted – eller steder – er det egentlig som er identitetsskapende og identitetsbærende?

Ikke kommunen, heller ikke fylket.

Stedsidentitet

I politisk/forvaltningsmessig henseende er kommunene et produkt av det 19. århundres store demokratiseringsverk: kampen for folkestyret, som gav oss formannskapslovene av 1837 og det kommunale selvstyret. Men kommunene med deres skiftende grenser kunne bare i et fåtall tilfeller skape noen klar stedsidentitet.

I enda mindre grad har dette vært tilfellet med fylkene. Disse er historisk sett – og i realiteten – bare en videreføring av dansketidens *amter*: Rent administrative enheter tilpasset datidens styringsbehov, innført i 1661 da Frederik III gjorde statskupp og tok enevoldsmakt. Og disse styringsenhetene var og er noe helt annet enn de gammelnorske fylkene.

Men det er faktisk nettopp disse sistnevnte som fremdeles er de virkelig identitetsbærende geografiske enhetene her i Kongeriket. Disse lever videre som navn på de distrikter hvor folk flest har sin primære regionale tilhørighet og identitet. Spør folk hvor de kommer fra, og de svarer ikke med navnet på kommunen eller fylket, men distriktet.

Her kan i fleng nevnes eksempler som Vesterålen, Helgeland, Namdalen, Sunnmøre, Ryfylke, Hadeland, Romerike, Valdres, Østerdalen og mange, mange flere. Kjære og kjente navn som har tjent som geografiske ankerfester for folk og fe siden uminnelige tider. Og disse distriktsnavnene tilsvarer faktisk i det store og hele de enhetene som i vikingtiden og middelalderen ble kalt *fylker*.

Kommunereform

I forbindelse med den nye kommunereformen synes det betimelig å stille spørsmålet om et land som Norge virkelig *trenger* hele tre styringsnivåer. Dersom man kommer til at det faktisk er tilstrekkelig med ett styringsnivå under det sentrale, vil vi ha en gylden anledning til å slå sammen de to underliggende nivåene, det lokale og det regionale.

Den rasjonelle løsningen ville da være å overføre de fleste oppgavene som i dag er tillagt fylkene, til staten sentralt. Og dersom vi – for å få såkalte slagkraftige enheter

– reduserer antallet kommuner for eksempel til rundt 100 stykker, så nærmer vi oss faktisk det antallet fylker som Norge hadde i middelalderen.

Disse var – og er fortsatt – distrikter med forlengst etablerte og stort sett geografisk definerte innbyrdes grenser. Navn – tradisjonsrike, men samtidig høyst levende navn som folk føler tilhørighet til – har de jo allerede. Så hvorfor ikke da like godt kalle dem fylker?

Den visjon som forfatteren av disse linjer ønsker å målbære, forutsetter altså en reduksjon fra dagens tre til to styringsnivåer. Det er en visjon som kan synes radikal i forhold til dagens tilvante mønster, men behøver ikke av den grunn være urealiserbar. Realismen vil først og fremst bero på våre beslutningstageres evne og vilje til å tenke *litt* annerledes enn langs de opptrukne spor og i de ferdig avmerkede baner.

At dette er spor og baner hvor man jo allikevel erfaringsmessig ikke vil makte å enes om noe samlende løsningskonsept, burde være et friskt incentiv til en smule nytenkning.